

Datum
2020-06-08
Vår referens
Annica Eriksson
Utvecklingssekreterare
annica.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Motion av Torbjörn Tegnhammar (M) om aktivitetskrav vid försörjningsstöd STK-2019-668

Sammanfattning

Torbjörn Tegnhammar (M) föreslår i en motion att den som uppbär försörjningsstöd måste mötas av ett tydligt erbjudande från Malmö stad med ett individuellt anpassat paket av åtgärder som syftar till att personen ska ta sig in på arbetsmarknaden. Motionären föreslår därför kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att införa krav om att på heltid delta i aktiviteter som syftar till att komma i arbete för dem som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl.

Motionen har skickats på remiss till arbetsmarknads- och socialnämnden som menar att motionen ska anses besvarad. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer det som viktigt och arbetar aktivt för att malmöbor med försörjningsstöd ska erbjudas samordnade kedjor av insatser, oberoende av huvudman. Alla aktiviteter och insatser som ingår i den individuella arbetsmarknadsplaneringen sker dock inte i arbetsmarknadsavdelningens regi vilket är i enlighet med och mot bakgrund av andra myndigheters och förvaltningars uppdrag och ansvarsområde. Därför bedömer arbetsmarknads- och socialnämnden att det inte är förenligt med nämndens uppdrag att nämnden som egen huvudman ska bedriva heltidsinsatser för alla malmöbor som beviljas ekonomiskt bistånd av arbetsmarknadsskäl. Nämnden vill även betona vikten av den samverkansytta som den strategiska överenskommelsen mellan Malmö stad och Arbetsförmedlingen i Malmö utgör för att malmöbor ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden.

Förslaget är att motionen om aktivitetskrav vid försörjningsstöd anses besvarad med hänvisning till stadskontorets redovisning.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige anser Torbjörn Tegnhammars (M) motion om aktivitetskrav vid försörjningsstöd besvarad med hänvisning till vad som redovisas i ärendet.

Beslutsunderlag

- Motion av Torbjörn Tegnhammar (M) om aktivitetskrav vid försörjningsstöd
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 200608 Motion från Torbjörn Tegnhammar (M) om aktivitetskrav vid försörjningsstöd
- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 190827 § 280 med Reservation (SD) och (M+C)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-06-08

Kommunstyrelsen 2020-06-17

Kommunfullmäktige 2020-09-03

Beslutet skickas till

Motionären

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Ärendet

Torbjörn Tegnhammar (M) föreslår i en motion att den som uppbär försörjningsstöd måste mötas av ett tydligt erbjudande från Malmö stad med ett individuellt anpassat paket av åtgärder som syftar till att personen ska ta sig in på arbetsmarknaden. Motionären föreslår därför kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att införa krav om att på heltid delta i aktiviteter som syftar till att komma i arbete för dem som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl. Motionären hänvisar till att det finns flera goda exempel runt om i Sverige, bland annat från Växjö och Solna där kommunen med hjälp av individualiserade heltidsåtgärder kraftigt lyckats sänka beroendet av försörjningsstöd i kommunen. Motionären menar att Malmö ska vara en enad stad där alla invånare kan känna framtidshopp och samhörighet. Det är bara möjligt med en fungerande arbetslinje.

Motionen har skickats på remiss till arbetsmarknads- och socialnämnden.

Remissinstansens yttrande

Motionen har lämnats för yttrande till arbetsmarknads- och socialnämnden. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att motionärens yrkande om att uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att införa krav om att på heltid delta i aktiviteter som syftar till att komma i arbete för dem som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska anses vara besvarad genom vad som redogjorts om i detta yttrande. Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positiv till att frågan om kraftfulla insatser för att möjliggöra för personer som beviljas försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden uppmärksammas. Mot bakgrund av att ansvaret för frågan är fördelat både mellan stat och kommun, och inom kommunen mellan olika nämnder i Malmö stad är det viktigt att understryka att arbetsmarknads- och socialnämnden är en av flera aktörer som kan bidra med viktiga delar av en helhetslösning. Frågans komplexitet behöver belysas utifrån ansvarsfördelning och gällande lagstiftning.

Att beviljas ekonomiskt bistånd är inte kravlöst, stöd för bedömningar finns att hämta i förarbeten och rättspraxis. Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutade i mars 2018 om fastställande och definition av principen om arbete först. Principen utgör grunden i förvaltningens arbete i självförsörjningsuppdraget oavsett om personen bedöms stå nära eller längre från arbetsmarknaden. I informationen till, och i möte med, enskilda biståndsmottagare är självförsörjning genom arbete utgångspunkten i den framåtsyftande planeringen och vid prövning av rätten till bistånd. Planeringen utgår från individens aktuella situation och förutsättningar. Arbetslösa personer måste stå till arbetsmarknadens förfogande vilket bland

annat inkluderar att delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder samt ta del av kompletterande kommunala arbetsmarknadsåtgärder om så bedömts lämpligt.

I motionen omnämns Växjö och Solnas arbete med individualiserade heltidsåtgärder som verkningsfullt i förhållande till att sänka beroendet av försörjningsstöd i kommunerna. Behovet av försörjningsstöd är olika stort i olika kommuner och kommuninvånarnas förankring på arbetsmarknaden är en variabel som påverkar tillsammans med flera andra. I den åtta-gradiga sorteringsnyckel som Socialstyrelsen använder i öppna jämförelser avseende risk för behov av ekonomiskt bistånd (baserad förekomst av arbetslöshet och låg inkomst i kommunerna) placeras Växjö inom en av mittengrupperna (grupp 4), Solna placeras inom grupp 2 med relativt låg risk för behov av ekonomiskt bistånd och Malmö med relativt hög risk för behov av ekonomiskt bistånd inom grupp 8.

Arbetslöshet såsom andel av den registerbaserade arbetskraften uppgick i maj 2019 till 6,6 procent i riket, 7,3 procent i Växjö, 4,1 procent i Solna och 13,4 procent i Malmö. I vilken utsträckning arbetslösa biståndsmottagare ingår i arbetsmarknadspolitiskt program vid Arbetsförmedlingen påverkar vilket utbud av insatser som kan erbjudas genom Arbetsförmedlingen. Av de arbetslösa personerna i riket ingick 48,6 procent i ett arbetsmarknadspolitiskt program i maj 2019. Vid jämförelse mellan de tre kommunerna var andelen högst i Växjö 59,0 procent, lägst i Solna 30,6 procent och uppgick till 45,2 procent i Malmö.

Växjö och Solna kommunicerar modeller för arbetet för att få fler kommuninvånare (med försörjningsstöd) i arbete och försörjning, Växjöloftet respektive Solnamodellen. Växjöloftet beskrivs som ett trepartslöfte mellan det offentliga (Växjö kommun, Arbetsförmedlingen, Linnéuniversitetet, Länsstyrelsen) Växjöborna och arbetsgivarna.

Tillkomsten av arbetsmarknads- och socialnämnden maj 2017 har stärkt kopplingarna mellan stadens insatser för försörjningsstöd och stadens insatser inom arbetsmarknadsområdet. Under perioden januari till maj 2019 har antalet inskrivna vid arbetsmarknadsavdelningen ökat med 70 procent jämfört med motsvarande period 2017. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att de insatser som arbetsmarknadsavdelningens genomför har hög överensstämmelse med de som presenteras av exempelvis Solna, undantag för datautbildning. Alla aktiviteter och insatser som ingår i den individuella arbetsmarknadsplaneringen sker dock inte i arbetsmarknadsavdelningens regi vilket är i enlighet med och mot bakgrund av andra myndigheters och förvaltningars uppdrag och ansvarsområde. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer det viktigt, och arbetar aktivt för, att Malmöbor med försörjningsstöd ska erbjudas samordnade kedjor av insatser, oberoende av huvudman och att parallellitet kan råda mellan exempelvis Svenska för invandrare (SFI) -utbildning och arbetsmarknadsinsatser. Mot bakgrund av att vad som ålagts andra nämnder och myndigheter att fullgöra bedömer arbetsmarknads och socialnämnden inte att det skulle vara förenligt med nämndens uppdrag att som egen huvudman bedriva heltidsinsatser för alla Malmöbor som beviljas ekonomiskt bistånd av arbetsmarknadsskäl.

Sammanfattningsvis är nämndens bedömning är att de arbetsmarknadsinsatser som erbjuds via förvaltningen stärker förutsättningarna till att den enskilde blir medveten om och aktivt utifrån individuella behov och förutsättningar tar del av det samlade utbudet av insatser och

åtgärder i såväl kommunal som statlig regi som står till buds för att möjliggöra att personen tar sig in på arbetsmarknaden. Nämnden vill även betona vikten av den samverkansytta som den strategiska överenskommelsen mellan Malmö stad och Arbetsförmedlingen i Malmö utgör kopplat till att Malmöbor ska kunna rusta sig för att ta sig in på arbetsmarknaden.

Reservationer

Moderaterna (M) och Centerpartiet (C) gemensam skriftlig reservation.

Sverigedemokraterna (SD) skriftlig reservation.

Omvärldsperspektiv

Socialtjänstlagen

4 kap. Rätten till bistånd

Enligt 4 kap. 1 § första stycket i socialtjänstlagen (SoL) har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Enlig samma paragraf andra stycket har den som inte kan försörja sig men som kan arbeta rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

I förarbetena till 1 § andra stycket finns att läsa att utgångspunkten för utredningen har varit att det i så stor utsträckning som möjligt ska gälla samma krav och uppföljning för samtliga arbetslösa. Det är viktigt att den enskilde själv behåller ansvaret för sin situation och att socialtjänsten inriktas på att frigöra och utveckla hans eller hennes egna resurser. Kraven måste dock anpassas utifrån enskildas olika förhållanden. Socialtjänsten måste alltid göra en individuell bedömning av den biståndssökandes behov och förmåga¹.

Enligt 4 kap. 4 § SoL får socialnämnden begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnats erbjuda någon lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

Enligt 4 kap. 5 § SoL får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas om den enskilde utan godtagbara skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §.

Lagen om arbetslöshetsförsäkring

För den som bedöms stå till arbetsmarknadens förfogande ställs krav på motprestation som motsvarar kraven enligt lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär enligt denna lag att vara oförhindrad att arbeta, beredd att ta erbjudet lämpligt arbete, anmäld på Arbetsförmedlingen, aktivt arbetssökande och medverka att en individuell handlingsplan upprättas i samråd med Arbetsförmedlingen.

Kommunfullmäktiges mål för arbetet

I Malmö stads budget för år 2017 angavs att arbetsmarknadsinsatserna skulle knytas närmare

¹ Arbetslöshet och Ekonomiskt bistånd SOU 2015:44.

arbetet med ekonomiskt bistånd vilket inneburit att fler försörjningsstödstagare har en arbetsmarknadsplan. I budgeten för 2019, mål 2 En stad för arbete och näringsliv, står att läsa ”Alla som kan jobba ska jobba... För den som uppbär försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl förtydligas närvarokravet. Malmöbor som ansöker om försörjningsstöd på grund av arbetslöshet ska inom 14 dagar delta i en insats som tar individen vidare mot jobb eller utbildning”. Målens intentioner innebär, enligt stadskontorets mening en utveckling av arbetslinjen.

Situationen i Malmö stad

Malmö stad har tillsammans med Arbetsförmedlingen tecknat en gemensam strategisk överenskommelse i vilken fem gemensamma målsättningar formulerats. Inom ramen för den strategiska överenskommelsen sker samverkan och samarbete på fler olika arenor i syfte att uppnå målen. Personer med försörjningsstöd uppmärksammas särskilt inom det arbete som bedrivs. Det ställs genom lagstiftning och rättspraxis krav på den biståndssökande att aktivt bidra till sin försörjning. Socialnämnden kan som regel kräva att personen står till arbetsmarknadens förfogande på heltid, är villig att ta erbjudet lämpligt arbete eller delta i arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder. Det är inte tillåtet för socialnämnden att kräva motprestationer i form av oavlönad sysselsättning som inte är att betrakta som arbete eller arbetsmarknadspolitisk åtgärd². Socialtjänstens åtgärder får inte ersätta de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Regeringen betonar att kommunala verksamheter som syftar till att ge ökad kompetens inför en framtida plats i arbetslivet ska ses som komplement till det reguljära systemet.

Malmö stads riktlinjer inom individuellt ekonomiskt bistånd

I stadens riktlinjer avseende individuellt ekonomiskt bistånd framhålls arbetslinjen och att huvuduppgiften är att den enskilde ska klara sig utan ekonomiskt bistånd. Arbetslinjen gäller och innebär att den enskilde har både rättigheter och skyldigheter. De krav som ställs på den enskilde måste anpassas utifrån en helhetssyn på individens och familjens situation. Riktlinjen är väl förankrad i arbetsmarknads- och socialförvaltningens arbetssätt.

Stadskontorets bedömning

Stadskontoret bedömer att kravet på aktivitet i form av deltagande i arbetsmarknadsåtgärder och studier vars syfte är arbete är en bärande del av socialtjänstens arbete med försörjningsstöd. Det är förhållandevis ett stort antal hushåll med barn som uppbär försörjningsstöd och utifrån barnperspektivet bör barnets situation uppmärksammas särskilt. Att föräldrar har arbete, är självförsörjande eller på annat sätt visar sina barn att man bidrar till samhället och den närmiljö man befinner sig i är en viktig del i barns uppväxtvillkor. Ekonomisk utsatthet påverkar det som ofta har betydelse i ett barns möjligheter att utvecklas och styra över sitt liv, liksom familjens möjligheter att exempelvis få ett boende.

Ansvariga

Heléne Norberg Direktör

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör

² Prop. 1996/07:124 och RÅ 1995 ref 92.